

niet uit het Midden-Oosten, d.w.z. van de Britten, konden worden verwacht maar alleen van de Amerikanen: moderne bommenwerpers, moderne jagers. Die waren nodig in grote aantallen, niet tientallen maar honderden. In Washington werd dat ten volle beseft – Wavell ontving in de loop van januari de toezegging van de *Combined Chiefs of Staff* dat hem vóór 1 april uit de Verenigde Staten grote aantallen (het juiste cijfer is ons niet bekend) *B-17's* en *B-24's* (*Liberators*) zouden worden toegezonden alsmede ca. duizend moderne jagers. Een groot deel van al deze toestellen zou op Java gebaseerd worden; Wavell gaf opdracht, daar niet minder dan honderd nieuwe vliegvelden aan te leggen. Dat werk werd ter hand genomen: een immense taak waarvoor, veronderstellen wij, vele duizenden inheemse arbeidskrachten gerecrueteerd werden – nadere bijzonderheden zijn niet bekend.¹

★

Slechts betrekkelijk weinig Amerikaanse bommenwerpers en maar heel weinig Amerikaanse jagers wisten Java te bereiken.

Wij beginnen met de bommenwerpers.

Zoals eerder vermeld, waren omstreeks de jaarwisseling op Java 11 *B-17's* uit Australië aangekomen die in Malang gestationeerd waren. Aan die eerste 11 werden in januari en februari 38 toegevoegd alsmede 12 *B-24's*.² Van die 50 toestellen bereikten 9 Java via steunpunten in de *Pacific* en in Australië, 41 volgden een tweede haastig geïmproviseerde route: zij stegen op in Florida, vlogen vandaar naar de oostpunt van Brazilië, staken dan de Atlantische Oceaan en in stadia heel Afrika over en moesten dan via Karachi en Ceylon Java bereiken. Die route werd

¹ De *Combined Chiefs of Staff* gingen er in januari van uit dat Wavell de '*Malay Barrier*' zou kunnen houden en dat conform het aan Wavell gegeven directief in een later stadium van deze zone uit een groot offensief tegen Japan zou worden ingezet. Een uitloeijsel daarvan was dat de *Combined Chiefs* ter Poorten en Helfrich vroegen, nauwkeurig op te geven wat zij in '42, '43 en '44 nodig meenden te hebben. 'Van duizenden artikelen werden', aldus later Vromans, 'de behoeften geraamd, getabelleerd en in een 'duizend-woorden' radiogram binnen twaalf uur verseind waarbij telex, telefoon en vliegtuig te pas kwamen en speciaal 's nachts gewerkt werd, om [overdag] vrij te zijn voor het routinewerk.' (A. G. Vromans: 'Verslag 1941-1945', p. 19) ² Wij zullen in de rest van dit deel het verschil tussen de *B-17's* en *B-24's* verwaarlozen (*B-24's* kwamen er maar weinig) en steeds over '*B-17's*' schrijven.